

Kaupunginhallitus 03.03.2025

Valtuustoaloite puistoruokailun järjestämisestä Espoossa (Kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:
Laine Raija
Karkkunen Nanna
Konttinen Nina
Turunen Jaana
Westerlund Mia
Ahola Minna
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
va Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Ketonen Timo

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettu Jaana Vallen ym. 19.8.2024 jättämään valtuustoaloitteeseen puistoruokailun järjestämisestä Espoossa sekä toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Päätös

Selostus

Jaana Valle ja 21 muuta valtuutettua ovat 19.8.2024 jättäneet valtuustoaloitteen, jossa esitetään, että Espoossa toteutettaisiin puistoruokailu peruskoululaisten kesälomien aikana ja tämä huomioitaisiin vuosibudjetissa. Valtuustoaloite on valmisteltu kasvun ja oppimisen toimialan sekä konsernihallinnon ruokapalveluiden yhteistyönä. Valtuustoaloitetta käsiteltiin kasvun ja oppimisen lautakunnassa 11.12.2024 ja Svenska rum -lautakunnassa 12.12.2024.

Kaupunginhallituksessa asia oli esillä 13.1.2025, jossa se palautettiin uudelleen valmisteltavaksi.

Valtuusto päätti talousarvion yhteydessä joulukuussa 2024, että puistoruokailun pilottiin varataan 149 000 euron määräraha. Määräraha mahdollistaa puistoruokailupilotin viidessä asukaspuistossa heinäkuun 2025 ajan. Tässä selostuksessa kuvataan puistoruokailun järjestämisen taustaa sekä pilotin toteuttamista.

Puistoruokailun tavoitteet ja tarkoitus

Asukaspuistoissa lapset ja nuoret voivat luoda uusia kaveruussuhteita ja viettää aikaa yhdessä jo tuttujen kanssa. Myös alueella asuvat huoltajat kohtaavat puistoissa toisiaan ja voivat vertaistuen avulla saada tukea omaan arkeensa.

Puistoruokailun tavoitteena on lisätä lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia sekä tarjota pienille, kesällä kotona oleville koululaisille ja vanhempien kanssa puistossa käyville pikkulapsille lämmin ateria leikkien ohessa.

Puistoruokailu toimii myös kannustimena alueen lapsiperheille tutustua asukaspuistojen muuhunkin toimintaan ja löytää samalla asuinalueeltaan uusia kavereita ja uusia vertaissuhteita. Toiminta edistää näin myös alueen yhteisöllisyyttä.

Taustaa

Puistoruokailun järjestämistä suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa tarkasteltiin edellisen kerran opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnassa 13.6.2018. Silloinen lautakunta katsoi puistoruokailun järjestämisen tarkoituksenmukaiseksi, mutta lautakunnan näkemyksen mukaan puistoruokailun kustannukset eivät saaneet vähentää opetuksen ja varhaiskasvatuksen muuta rahoitusta. Lautakunnan käsittelyn jälkeen puistoruokailun järjestämistä tarkasteltiin talousarvioineuvotteluissa. Puistoruokailulle ei silloin järjestynyt erillistä rahoitusta.

Puistoruokailua järjestettiin ennen vuotta 2009 kaikissa kesällä avoimissa Espoon asukaspuistoissa. Espoon valtuusto päätti 6.4.2009 talousnäkymien vuoksi tuottavuusohjelmasta vuosille 2009–2012 ja asetti sen perusteella tavoitteeksi parantaa kaupungin tuottavuutta 2,5 % valtuustokauden jokaisena vuotena. Asetetun tuottavuusohjelman mukaan keinoja toiminnan ja talouden sopeuttamiseen olivat palvelujen määrien, sisältöjen tai laatutasojen muuttaminen, palveluverkon muutokset ja palvelujen järjestämistapojen optimointi.

Puistoruokailun lakkauttamiseen vuonna 2009 vaikuttivat muun muassa lakisääteisten varhaiskasvatuspalvelujen priorisointi sekä puistoruokailusta syntyvä hävikkiruuan määrä. Vuoden 2008 tilaston mukaan hävikkiä syntyi 15 927 annosta, joka oli 16 % ruoan kokonaismäärästä.

Syksyllä 2023 Hyvinvoiva Espoo -ohjelma esitti puistoruokailun uudelleen aloittamista ja ohjelman myöntämällä määrärahalla tehtiin kesällä 2024 pienimuotoinen selvitys sen pilotoinnin järjestämisestä ja puistoruokailun kustannuksista.

Selvityksen pohjalta Hyvinvoiva Espoo -ohjelma esitti, että maksuttoman puistoruokailun järjestämistä pilotoitaisiin kesällä 2025 jokaisella suuralueella, kaikissa tällöin avoimissa olevissa viidessä asukaspuistossa, joissa sen järjestäminen on mahdollista. Pilotoinnin ajankohdaksi päädyttiin heinäkuuhun, koska näin puistoruokailu mahdollistuu erityisesti niille lapsille ja pienille koululaisille, jotka viettävät keskikesää kaupungissa.

Selvityksessä määritettiin palvelun järjestämisen ruoka-, henkilöstö-, kuljetus- ja välinehankintojen kokonaiskustannukset viidessä pilotointiin valitussa asukaspuistossa. Kustannusten arviointi perustui puistojen edellisen kesän kävijämääriin ja lisäksi kustannuksissa huomioitiin puistoruokailun tarjoamisen arvioitu kävijämääriä lisäävä vaikutus. Ruokailun järjestämisestä ja kävijämäärien arvioidusta kasvusta johtuen asukaspuistoihin joudutaan palkkaamaan lisähenkilöstöä siten, että jokaisessa puistoruokailua pilotoivassa puistossa työskentelee heinäkuussa neljä työntekijää ja yksi kesätyöntekijä.

Pilotointiin ollaan suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa valmistautumassa rahoituspäätösten mukaisesti. Maksuttoman puistoruokailun järjestämiseen liittyen käydään tarkemmat neuvottelut, erityisesti ateriapalvelujen, kuljetusten ja henkilöstöjärjestelyjen osalta, mutta myös muiden tarvittavien asioiden osalta.

Pilottiin valitut asukaspuistot kesällä 2025

Espoossa toimii kaikkiaan 16 asukaspuistoa. Pilottipuistojen valinnassa on hyödynnetty alueellista tietoa lapsiperheistä, puistojen sopivuutta ruokailun järjestämiseen sekä niiden saavutettavuutta.

Pilottiin osallistuvat puistot valittiin kaikilta viideltä suuralueelta seuraavilla perusteilla:

- Puiston sijainti
- Saavutettavuus julkisella liikenteellä
- Puiston koko ja toimivuus ruuan tarjoamisessa
- Mahdollisuus nykyistä suurempaan asiakasmäärään.

Puistoruokailun pilotointi järjestetään seuraavissa asukaspuistoissa:

- Soukan asukaspuisto, Espoonlahti
- Perkkaan asukaspuisto, Leppävaara
- Olarin asukaspuisto, Matinkylä-Olari
- Suvelan asukaspuisto, Espoon keskus
- Tapiolan asukaspuisto, Tapiola

Asukaspuistoruokailun vaikutusten arviointia

Yhteisöllisyys

Asukaspuistotoiminnan ja puistoruokailun arvioidaan tukevan alueen yhteisöllisyyttä. Ruokailu kokoaa eri-ikäisiä ja eri kulttuuritaustaisia lapsia ja perheitä yhteen. Puistoruokailu voidaan toteuttaa kaikille halukkaille mahdollisena, matalan kynnyksen palveluna, joka ei eriarvoista perheitä.

Lapsen hyvinvointi

Puistoruokailun arvioidaan edistävän siihen osallistuvien lasten hyvinvointia. Asukaspuistossa tarjottava lämmin ruoka edistää lapsen terveyttä ja tarjoaa ruokarytmiin säännöllisyyttä. Asukaspuisto tarjoaa vaihtoehdon kouluikäisen lapsen mahdolliselle yksinololle koulun loma-aikoina. Parhaimmillaan lasten turvattomuuden ja yksinäisyyden kokemukset vähentyvät yhteisen ruokailun ja toimintaan osallistumisen myötä.

Perheiden hyvinvointi

Puistoruokailun arvioidaan edistävän myös siihen osallistuvien lasten perheiden hyvinvointia sillä se tuo uuden mahdollisuuden maksuttomaan pienten lasten ruokailuun ruokailua pilotoivissa asukaspuistossa kaikille halukkaille perheille.

Taloudelliset vaikutukset

Muodostuvat lisäkustannukset syntyvät ruokaan ja sen kuljettamiseen, jakamiseen ja henkilöstömäärän lisäämiseen liittyvistä kustannuksista.

Puistoruokailun järjestämisen kustannukset

Selvityksen ja tämän suunnittelun tavoitteena on ollut ennakoida erityisesti puistoruokailun pilotoinnin kustannukset. Pilotoinnin jälkeen pystytään arvioimaan myös pitkäkestoisemman puistoruokailun järjestämisen kustannuksia.

Puistotoimintaan ja puistoruokailuun osallistuvien lasten määrän ennakointi on vaikeaa. Kustannuksia on kuitenkin arvioitu keskimääräisten kävijämäärien sekä pilottipuistoiksi valittujen puistojen aiempien kävijämäärien perusteella. Heinäkuussa 2025 avoinna olevien puistojen kävijämäärien on arvioitu lisääntyvän ruokailumahdollisuuden takia verrattuna vuoden 2024 heinäkuuhun, jolloin avoinna olevissa seitsemässä puistossa kävi yhteensä 23 018 lasta ja aikuista. Espoon ja naapurikaupunkien aikaisempien kokemusten perusteella säällä on vaikutusta asukaspuistojen käyttäjämääriin. Sateinen ja kylmä kesä vähentää kävijämääriä, kun taas aurinkoiset säät lisäävät kävijöitä.

Alustavasti ruokailijoiden määräksi on arvioitu keskimäärin 150 ruokailijaa /asukaspuisto. Tämä tarkoittaisi noin 15 000 ruokailijaa heinäkuun aikana. Arvio perustuu sekä Espoon että naapurikaupunkien aiempiin kokemuksiin.

Puistoruokailua koskevat laskelmat perustuvat 250 gramman annoskokoön ja 3,00 euron ateriahintaan. Ateriahinta on saatu Espoo Cateringilta ja se tulee vielä tarkentumaan kevään aikana. Kustannuslaskennassa on otettu huomioon ateriahintojen lisäksi ruuan kuljetuskustannukset.

Valituissa viidessä asukaspuistossa keskimääräisten puistoruokailun kokonaiskustannusten arvioidaan olevan heinäkuussa 148 218 euroa ja yhdessä asukaspuistossa noin 29 643 euroa.

Puistoruokailun järjestäminen

Puistoruokailu suunnitellaan mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti puisto-olosuhteissa toteutettavaksi. Espoon aiempien ja naapurikaupunkien kokemusten pohjalta on suunniteltu, että ruokailu tarjotaan kaikille puistoa käyttäville alle 16-vuotiaille lapsille ja nuorille. Erityisruokavalioita ei puisto-olosuhteissa pystytä huomioimaan, koska ruokailuun ei naapurikaupunkien tapaan ilmoitauduta etukäteen. Ruokaa tarjotaan niin kauan kuin sitä riittää. Ruokailu esitetään toteutettavaksi pitkälle samoin periaattein kuin aiemminkin.

Puistossa tarjottava ruoka on maksuton ja se tarjotaan arkipäivisin klo 12. Lapsella tulee olla mukana omat ruokailuvälineet: lautanen, muki ja lusikka. Ruokajuomana on vesi. Ruuan annoskoko on 250 g. Ruokalistalle valitaan ruokalajeja, joita lasten on helppo puisto-olosuhteissa syödä. Lisäksi on toivottu, että ruokalistan laadinnassa hyödynnetään jo nyt tiedossa olevia lasten mieliruokia.

Ruokailijoille tarjotaan vain yksi ateriovaihtoehto kerrallaan kuten naapurikaupungeissa. Mikäli vaihtoehtoja on useampia, kustannukset nousevat ja hallittavuus heikkenee. Lisäksi ruoanjakelu vaikeutuu. Ruokalista julkaistaan etukäteen espoo.fi-sivuilla ja se on esillä myös puistoissa. Viikossa järjestetään 2–3 kasvisruokapäivää. Kasvisruuan kustannus ei poikkea sekaruuan kustannuksista.

Ruokailun järjestämiseksi varhaiskasvatuksen työntekijän tehtäviin kuuluu ruoan tilaaminen, ruokalistojen ja tuoteselosteiden esille laittaminen, ruoan jakaminen, ylijääneen ruoan käsittely, omavalvonta ja ruoan tarjoilulämpötilan seuranta sekä ateriamenekin seuranta. Lisäksi puiston

henkilökunta kerää palautetta kävijöiltä ja yhteistyökumppaneilta arviointia varten.

Asukaspuistoruokailun onnistumiseksi varhaiskasvatuksen ja ateriapalvelutuottajan työntekijät tekevät tiivistä yhteistyötä sen tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä.

Ylijäämäruoan käsittely

Ruoan menekkiä seurataan systemaattisesti ja hävikkiruoka pyritään pitämään mahdollisimman vähäisenä. Varhaiskasvatuksen henkilöstö kiinnittää asiaan erityistä huomiota, ja ohjaa erilaisilla kannustavilla pedagogisilla keinoilla ruokailijoiden käyttäytymistä siten, että hävikkiä ei syntyisi.

Ohjauksen lisäksi hävikkiruokaa pyritään välttämään ennakoimalla ateriatilauksia mahdollisimman hyvin ja tekemällä tiivistä yhteistyötä ateriapalvelutuottajan kanssa. Mikäli ruokaa jää yli, voidaan lapsille tarjota toinen annos ja sen jälkeen ruokaa voidaan tarjota myös paikalla oleville lasten huoltajille.

Jäljelle jääneen ruoan lahjoitus tai myynti ei ole mahdollista, koska ulkona jaetun ruoan lämpötila ei säily omavalvontasäännösten mukaan tarpeeksi pitkään riittävän kuumana. Ruokailu järjestetään puisto-olosuhteissa, jossa ei ole mahdollisuutta lämpösäilyttää tai jäähdyttää jäljelle jäävää ruokaa.

Yhteenveto

Valtuusto päätti talousarvion yhteydessä joulukuussa 2024, että puistoruokailupilottiin varataan 149 000 euron määräraha. Määräraha mahdollistaa puistoruokailun pilotoinnin kaikissa viidessä auki olevassa asukaspuistossa heinäkuun 2025 ajan. Kasvisruokaa tarjotaan 2–3 kertaa viikossa. Ruokahävikin syntymistä ehkäistään ennakoimalla ja tarkalla seurannalla yhteistyössä ateriapalvelutuottajan kanssa sekä pedagogisin, ruokailijoita kannustavin keinoin. Omavalvontasäännökset estävät puistoruokailusta ylijääneen ruoan lahjoittamisen tai myymisen, silloin kun ruoan lämpötila ei säily tarpeeksi pitkään riittävän kuumana. Lapsilta jäljelle jäänyttä ruokaa voidaan kuitenkin tarjota paikalla oleville lasten huoltajille.

Pilotoinnin tavoitteena on saada kokemusta ja arviointitietoa tarkoituksenmukaisista toimintatavoista ja ratkaistavista haasteista sekä todentuneista kustannuksista. Puistoruokailupilotista tehdään arviointi, jossa hyödynnetään lapsilta, nuorilta, huoltajilta, henkilöstöltä ja yhteistyökumppaneilta heinäkuun aikana saatua arviointitietoa puistoruokailusta, tarjotusta ruuasta sekä toiminnasta. Lisäksi seurataan ruokailijoiden ja muiden kävijöiden lukumäärää, ruuan riittävyttä ja ylijääneen ruoan määrää.

Pilotin pohjalta voidaan perustellusti ja saadut kokemukset huomioiden päättää kustannustietoisesti puistoruokailun mahdollisesta jatkamisesta ja sen rahoituksesta Espoossa.

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 13.01.2025 § 12

Päätösehdotus

Esittelijä
Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Rinta-aho Harri

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettu Jaana Vallen ym. 19.8.2024 jättämään valtuustoaloitteeseen puistoruokailun järjestämisestä Espoossa sekä toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Harri Rinta-ahon estyneenä ollessa asian esitteli talous- ja hallintojohtaja Timo Ketonen.

Puheenjohtaja Partasen kannattamana ehdotti, että asia palautetaan.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko puheenjohtajan ehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska ehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen hyväksyneen sen.

Päätös

Kaupunginhallitus:
Asia palautettiin yksimielisesti uudelleen valmisteltavaksi.

Päätöshistoria

Kasvun ja oppimisen lautakunta 11.12.2024 § 226

Päätösehdotus

Esittelijä
Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Rinta-aho Harri

Kasvun ja oppimisen lautakunta antaa selostusosan mukaisen lausunnon valtuutettu Jaana Vallen sekä 21 muun valtuutetun 19.8.2024 jättämään valtuustoaloitteeseen puistoruokailun järjestämisestä Espoossa.

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Nämnden Svenska rum 12.12.2024 § 103

Förslag

Föredragande
Direktör för sektorn för fostran och lärande Rinta-aho Harri

Nämnden Svenska rum ger ett utlåtande enligt redogörelsen om Jaana Valles och 21 andra fullmäktigeledamöters motion 19.8.2024 om att anordna parkmältider i Esbo.

Beslut

Nämnden Svenska rum
Förslaget godkändes enhälligt.

Liitteet

1 Suunnitellun asukaspuistoruokailun pilotin alustavat kustannuslaskelmat

Oheismateriaali

- Valtuustoaloite puistoruokailun järjestämisestä Espoossa

Tiedoksi

